

Mondverzorging bij de oudere patiënt

Uw familielid, vriend(in) of kennis is opgenomen in ons ziekenhuis vanwege ziekte, onderzoeken, een ongeval en/of operatie. Om ervoor te zorgen dat uw naaste geen aandoeningen in de mond krijgt of deze te beperken tijdens de opname willen wij u via deze folder informeren over het belang van mondverzorging. Uw bijdrage hierin kan van groot belang zijn.

Met mondverzorging wordt bedoeld het schoonmaken en schoon houden van het(kunst)gebit en de mondholte door middel van het poetsen van het gebit. Er zijn steeds meer ouderen met een eigen gebit. Dit komt doordat de mondzorg afgelopen jaren aanzienlijk is verbeterd in Nederland. De verzorging van een eigen gebit is anders dan het verzorgen van een kunstgebit. Men wordt steeds ouder en met toename van de leeftijd neemt ook de kwetsbaarheid toe. Hierdoor kan de zelfredzaamheid afnemen en de zorgafhankelijkheid groter worden. Als gevolg van deze kwetsbaarheid en afhankelijkheid kan de gezond van het gebit worden verwaarloosd. De aandacht voor de mondgezondheid bij ouderen is belangrijk omdat zij niet altijd in staat zijn hun mond zelf te verzorgen.

De mond en het normale verouderingsproces

Bij het ouder worden zijn er veel veranderingen in het lichaam aanwezig. Ook treden er veranderingen op in de mondholte. Normale veranderingen in het verouderingsproces zijn het verminderen van de kauwfunctie en het afnemen van de speekselproductie. De speekselproductie kan ook verminderd zijn door medicatiegebruik. Een goede speekselproductie is van belang voor de bescherming van het mondslijmvlies, een goede spijsvertering, de spraak en het geheel welbevinden.

Een andere belangrijke verandering bij het ouder worden is het verlies van reuk. Smaakverlies is meestal geen normaal verouderingsverschijnsel maar het gevolg van ziekten en/of medicatiegebruik. Smaakproblemen kunnen ook worden veroorzaakt door slechte tand/mondhygiëne, prothesen en een veranderende speekselproductie. Een risico van smaakverlies is het hebben van verminderde eetlust en daardoor gebruik van teveel suiker en zout, wat weer ten nadele is voor het gebit.

Wat zijn gevolgen van het niet goed uitvoeren van mondverzorging?

Als de mondzorg bij de oudere niet goed wordt uitgevoerd kan dit gevolgen hebben voor de patiënt. Ook een aantal medicijnen geeft bijwerkingen in de mond. Een slechte mondhygiëne kan problemen geven met eten en drinken maar ook infecties, pijn of een slechte adem veroorzaken. Deze klachten kunnen de kwaliteit van leven verminderen.

Mondaandoeningen die kunnen ontstaan:

- **cariës** (tandbederf of gaatjes)
- **pulpitis** (ontsteking van het tandmerg, waardoor zenuwen en bloedvaten lopen)
- *tandplak* kan leiden tot **Gingivitis**, een ontsteking van het tandvlees. Dit kan pijnlijk zijn en leiden tot **Parodontitis**, waardoor het ophangelement van de tanden en kiezen verzwakt raakt en tanden en kiezen kunnen uitvallen
- een **droge mond** kan leiden tot cariës, parodontitis, gingivitis en candidose
- **candidosis** is een schimmelinfectie, zichtbaar door witte, afschraapbare plekken in de mond, of juist door erg rode slijmvliezen. Als de mondhoeken ontstoken zijn noemt men dat **Cheilitis angularis**, dit is een bijzondere vorm van schimmelinfectie

Klachten die de patiënt kan ervaren:

- problemen in de vochthuishouding
- ouderen met een slechte mondgezondheid hebben meer risico op infecties
- slechte adem, de frequentie van slechte adem neemt toe met de leeftijd. Dit kan ervoor zorgen dat ouderen minder contact leggen met leeftijdsgenoten, waardoor ze zich eenzaam kunnen voelen
- ouderen hebben meer kans op pijn als er aandoeningen in de mond zijn
- smaakstoornissen kunnen ontstaan waardoor de oudere minder geniet van eten en mogelijk ook minder gaat eten.
- mondbranden, een brandend gevoel in de mond
- kwaliteit van leven kan verminderen

Wat is goede mondverzorging bij de oudere patiënt?

Goede mondverzorging voorkomt dat tandplaque verschillende aandoeningen in de mond veroorzaakt, maar voorkomt ook dat schimmelinfecties of ontstekingen in de mond ontstaan.

Een belangrijk aandachtspunt is:

De elektrische tandenborstel is een goed instrument tegen plaquevorming bij ouderen met een eigen gebit. Het verwijdert meer plaque dan een handtandenborstel.

In het schema op de volgende bladzijde staat weergegeven hoe het beste de mondverzorging uitgevoerd kan worden bij de oudere.

Een eigen gebit	Een kunstgebit/prothese
Na de maaltijd een glas water drinken om voedselresten weg te spoelen vermindert de kans op vorming van tandplaque.	
2x per dag het gebit poetsen met fluoridentandpasta.	2x per dag poetsen met een protheseborstel, water en <u>vloeibare doorzichtige zeep</u> . <i>Tandpasta bevat vaak een kleine hoeveelheid schuurmiddel wat slecht is voor de prothese.</i>
Eventueel met een tandenstoker tussen de tanden schoonmaken.	's Nachts de gebitsprothese droog in schoon gebitsprothesebakje bewaren. <i>Vochtig bewaren kan een schimmelinfectie veroorzaken.</i>
	De gebitsprothese 's ochtends afspoelen en vochtig in de mond plaatsen.
Patiënt mag niets eten of drinken:	
Indien de patiënt geen voedsel tot zich mag nemen is het van belang goede mondverzorging uit te voeren om complicaties te voorkomen.	
3x per dag het gebit poetsen en/of bevochtigen.	3x per dag de prothese reinigen en/of bevochtigen.
<ul style="list-style-type: none"> - Inspecteer regelmatig de mond op wondjes, infectie en droogheid. - Voeg Oral balance toe ter verlichting van de droge mond. - Maak een gaasje/washandje nat en bevochtigt hiermee de mond. - Zorg met behulp van lipcrème dat de lippen vet blijven. 	

Wat kunt u verder doen als familie, vriend(in) of kennis?

- U kunt zorgen voor een goede tandenborstel, tandpasta en gebitbakje. Breng eventueel voor een kunstgebit doorzichtige vloeibare geurloze zeep mee.
- Op verzoek van de verpleegkundige kunt u tandenstokers en/of een tongschrapper meenemen.
- Als u op bezoek bent kunt u uw naaste hulp bieden bij het vochtig houden van de mond door middel van het geven van drinken indien de oudere mag drinken of het nat maken van een gaasje/washandje en die even door de mond te halen. *Nota bene: pas op voor verslikken als de oudere in een liggende houding op bed of in de stoel ligt!*
- Mocht u uw naaste graag willen helpen met poetsen, dan mag u het gebit ook poetsen volgens de methoden die in het schema hiervoor

vermeld staan, meld dit altijd even aan de verpleegkundige.

- Als u merkt dat uw naaste pijn heeft in de mond of als u ziet dat er witte of rode plekjes in de mond zitten, meld dit dan aan de verpleegkundige.
- Indien uw naaste weigert om de mondverzorging door de verpleegkundige te laten doen, kunt u een belangrijke rol spelen in het uitleggen van het belang hiervan en het geruststellen van hem/haar. Vaak geeft familie een vertrouwelijk en veilig gevoel waardoor patiënten beter begrijpen wat de noodzaak is van de mondverzorging en de verzorging vervolgens wel uitgevoerd kan worden.

Poetsinstructie:

Bovenkaak: eigen tanden en kiezen
2 x daags tanden en kiezen poetsen
Houd wang en lip opzij zodat je kunt zien wat je doet

Poets buitenkant kiezen   Poets bovenkant kiezen   Poets binnenkant kiezen

Poets voorkant tanden   Poets achterkant tanden

TNO knmt Meer informatie op www.zorgvoorbeter.nl/mondzorg

Onderkaak: eigen tanden en kiezen
2 x daags tanden en kiezen poetsen
Houd wang en lip opzij zodat je kunt zien wat je doet

Poets buitenkant kiezen   Poets bovenkant kiezen   Poets binnenkant kiezen

Poets voorkant tanden   Poets achterkant tanden

TNO knmt Meer informatie op www.zorgvoorbeter.nl/mondzorg

Bovenkaak: volledig kunstgebit

2 x daags mond reinigen
2 x daags kunstgebit poetsen

Houd wang en lip opzij zodat je kunt zien wat je doet

Neem kunstgebit uit de mond

Reinig kaak met nat gaasje

Reinig gehemelte met nat gaasje

Poets kunstgebit
buitenkant

Poets binnenkant

's Nachts kunstgebit in bakje
zonder water

TNO knmt

Meer informatie op www.zorgvoorbetaalmondzorg.nl

Onderkaak: volledig kunstgebit

2 x daags mond reinigen
2 x daags kunstgebit poetsen

Houd wang en lip opzij zodat je kunt zien wat je doet

Neem kunstgebit uit de mond

Reinig kaak met nat gaasje

Poets kunstgebit
buitenkant

Poets binnenkant

's Nachts kunstgebit in bakje
zonder water

TNO knmt

Meer informatie op www.zorgvoorbetaalmondzorg.nl

Vragen

Voor meer informatie kunt u terecht bij de verpleegkundige van de afdeling die op dat moment voor uw naaste zorgt.